

Azərbaycan Respublikası
Mədəniyyət və Turizm Nazirliyi

Azərbaycan
Milli Kitabxanası

İdmanın təbliğində kitabxanaların iştirakı

Bakı-2013

Azərbaycan Respublikası
Mədəniyyət və Turizm Nazirliyi

Azərbaycan
Milli Kitabxanası

*Milli Kitabxananın yaranmasının 90 illiyinə
həsr edilmişdir*

İdmanın təbliğində kitabxanaların iştirakı

(metodik vəsait)

*Respublikanın kütləvi və
ixtisaslaşdırılmış kitabxanaları,
Mərkəzləşdirilmiş Kitabxana
Sistemləri üçün metodik vəsait*

Bakı-2013

Tərtibçi:

M.Talıbova

**İxtisas redaktoru və
buraxılışa məsul:**

K.M.Tahirov,
tarix üzrə *fəlsəfə doktoru,*
Əməkdar mədəniyyət işçisi

Redaktor:

G. Səfərəliyeva

İdmanın təbliğində kitabxanaların iştirakı: metodik vəsait
/tərt. ed. M.Talıbova; ixtis. red. və bur. məs. K.Tahirov; red.
G.Səfərəliyeva; M.F.Axundzadə adına Azərbaycan Milli
Kitabxanası.- Bakı, 2013.- 42 s.

© M.F. Axundov adına Milli Kitabxana, 2013

Giriş

Müasir dövrdə idman cəmiyyətin bütün sahələrinə nüfuz edərək əmək və həyat fəaliyyətinə, yaşayış tərzinə, etik-əxlaqi dəyərlərə, millətlərarası və dövlətlərarası münasibətlərə güclü təsir göstərir. İdman mərdlik, iradəlilik, dözümlülük, qəhrəmanlıq məktəbi olmaqla insanı həyata hazırlayır, çətinliyə sinə gərməyi öyrədir.

Bu gün respublikamız hər sahədə ildən-ilə inkişaf edir, maddi-texniki bazası möhkəmlənir, ilbəlil ölkədə keçirilən beynəlxalq tədbirlərin, yarışların sayı artır. Təbii ki, əldə edilən uğurlar idmanın inkişafına müsbət təsir edir, Azərbaycanın dünyada bir idman ölkəsi kimi tanınmasında böyük rol oynadır.

Ölkəmizdə müntəzəm olaraq beynəlxalq səviyyəli yarışlar təşkil olunur, idmançılarımız hər il müxtəlif idman növləri üzrə keçirilən Avropa və dünya çempionatlarında uğurlu nəticələr göstərirlər. Uğurlu idman siyasətinin nəticəsi olaraq Azərbaycan dünyanın idman ictimaiyyəti tərəfindən ciddi tərəfdaş, idmançılarımız isə əsas rəqib kimi qəbul olunurlar.

Sizə təqdim edilən vəsaitdə Azərbaycanda idmanın tarixi, bu sahədə qazanılan nailiyyətlərdən qısaca söhbət açılmış, dövlət səviyyəsində idman və bədən tərbiyəsi sahəsində həyata keçirilən işlər, qəbul edilmiş dövlət sənədləri, Azərbaycan Respublikası Gənclər və İdman Nazirliyinin, Milli Olimpiya Komitəsinin (MOK) fəaliyyəti işıqlandırılmış, idmanın təbliğində kitabxanaların qarşısında duran vəzifələrdən, təbliğat vasitələrindən, kitabxanaların həyata keçirəcəyi işlərdən bəhs edilmişdir. Sonda idmanla maraqlanan bütün oxuculara zəngin ədəbiyyat siyahısı təqdim edilmişdir.

Nəşrlə bağlı rəy və təkliflərini Milli Kitabxanaya göndərən mütəxəssislərə və oxuculara əvvəlcədən minnətdarlığımızı bildiririk.

Ünvan: Az-1000 Bakı şəh., Xaqani küç. 29;

E-mail: metodik@anl.az

Azərbaycanda idmanın tarixinə qısa baxış

Azərbaycan xalqının tarixi qədim olduğu kimi, bədən tərbiyəsi və idmanın inkişafı da uzaq keçmişdən başlanır. Güləş, qaçış, tullanma, ağırlıqqaldırma, üzmə, avar çəkmə, ox atma, qılinc oynatma, nizə tullama və başqalarını ilk idman növləri kimi qeyd etmək olar.

Güləş Azərbaycanda qədim dövrlərdən mövcud olan ənənəvi idman növü olmuşdur. Azərbaycan xalqının dastan və nağıllarında, yazılı abidələrində güləş yarışlarından çox bəhs olunmuşdur. Bu diyarda igidlər aslan, buğa, dəvə ilə güclərini sınımışlar. Oğlanlara döyüşdə, təkbətək mübarizədə qalib gəlməyincə, igidlik göstərməyincə ad verməmişlər. Oğuz elinin qızları da at çapmaqda, qılinc oynatmaqda, ox atmaqda mahir olmuşlar.

Qədim Şərqi yazılı və şifahi xalq yaradıcılığı ilə bağlı olan mədəniyyət abidələrində, eləcə də Qobustan qədim qayaüstü yazılarında həkk olunmuş çoxlu rəsmlər, cizgilər, ov səhnələri, heyvan fiqurları, insanların rəqs və digər fiziki hərəkətləri təsvir edilmişdir. XI əsr Azərbaycan şairi Xaqani Şirvaninin əsrlərində də çövrən, at çapmaq, şahmat, qılinc oynatma və s. oyunlardan danışılmışdır. XII əsrdə yaşamış dahi Azərbaycan şairi Nizami Gəncəvi hələ 800 il bundan əvvəl yazdığı məşhur poemalarında Azərbaycan xalqının qəhrəman oğullarının şücaətini, xüsusən pəhləvanların məharətini təsvir etmişdir.

Orta əsrlərdə Azərbaycan şahlarının saraylarında şahmat sevimli məşğuliyyətə çevrilmiş, XII əsrdə yaşamış görkəmli şairə Məhsəti Gəncəvi həm də yaxşı şahmat oynamış, onun şahmat partiyalarının yazıları bizim dövrə qədər gəlib çatmışdır. Azərbaycanda qadınların şahmat oynaması bir ənənə kimi davam etmiş, XIX əsrdə Fransa yazıçısı Aleksandr Düma Azərbaycanda olarkən Qarabağ xanının qızı, məşhur

Azərbaycan şairəsi Xurşudbanu Natəvanla şahmat oynamış, Natəvanın gözəl oyunundan heyran olmuşdur.

Komanda oyun növü olan çovqan yarışları eramızın birinci minilliyinin ortalarında formalaşmış, yüzillər ərzində Azərbaycanda, Orta Asiyada, İranda, Türkiyədə, İraqda və qonşu ölkələrdə məşhur olmuşdur. Örenqalada aparılmış arxeoloji qazıntılar zamanı tapılan şirli qab üzərində çovqan oyununun təsvir edildiyi rəsm bu oyunun IX əsrdə Beyləqan şəhərində yayıldığını əyani sübut etmişdir. Dahi Nizaminin “Xosrov və Şirin” əsərindən və “Kitabi-Dədə Qorqud” boylarından isə məlum olmuşdur ki, Azərbaycanda çovqanın tarixi hətta VI-VII əsrlərə gedib çıxır.

XVIII əsrdə Azərbaycanın bütün zonalarında Qarabağda, Şuşada, Qazaxda, Tovuzda və s. yerlərdə pəhlivanlıq məktəbi vardı. Əsrin sonlarında Çin, Hindistan, İran və Misirdə şöhrət tapmış maşağalı pəhləvan Hüseynqulu Hacı Mürsəloğlu, onun yetirməsi, vaxtilə “altıaylıq pəhləvan” adı ilə məşhur olan Əbdüləli Axundov, yenilməz meydan pəhləvanı abşeronlu Hüseynqulu Mirzə Haşım oğlu, balaxanlı Sap Pənci, bakılı Şobı oğlu Abdulla, Əhmədli Məmməd, Atababa, Rüstəm Zal, Mehdi Bayramoğlu bu dövrdə xüsusi hörmət qazanmış pəhləvanlar olmuşlar.

XX əsrin əvvəllərində Azərbaycan pəhləvanlarından Sali Süleyman və Rəşid Yusifovun adı bütün dünyada məşhur olmuşdur. Onlar Vaşinqton, Paris, Çikaqo, London, Roma kimi şəhərlərdə keçirilən güləş yarışlarında böyük məharət göstərmişlər. Sali Süleyman dəmir zəncirləri asanlıqla qırmış, dəmir çubuqdan düyün bağlaya bilmiş dünya pəhləvanlarının ən təhlükəli rəqibi sayılmış, onu “Şərqin sevimlisi” “çempionların qənimisi” adlandırmışlar. Dünyada məşhur olan Rəşid Yusifov yenilməz pəhləvanlar Eldar Göyçaylının, Məmməd Hüseynovun, Əşrəf Sultanovun, Sabir Məmmədovun, İsgəndər Hacıyevin, Qiyas Nuriyevin, Məmməd Abdullayevin ustadı olmuşdur.

XX əsrin əvvəllərində Bakı neft şəhəri kimi sürətlə inkişaf edərək dünyanın ən iri sənaye mərkəzlərindən birinə çevrilmiş, müxtəlif ölkələrdən neft mütəxəssisləri və fəhlələr Bakıya axışmışlar. Onlar asudə vaxtlarını səmərəli keçirmək məqsədilə öz ölkələrində populyar olan idman növlərinin Azərbaycanda yayılmasına çalışmış və nəticədə həmin illərdə Bakıda üzgüçülük, yüngül atletika, ağır atletika, gimnastika, futbol və bir çox başqa idman növləri yayılmağa başlamışdır.

XX əsrin əvvəllərində Bakıda futbol daha geniş şöhrət qazanmağa başlamış, qısa müddətdə şəhərdə çoxlu futbol komandaları yaranmışdı. “Balaxanı futbolçular dərnəyi”, “Stela”, “İdmanın dostları”, “İdmançı”, “Konqres”, “Unitas”, “Belaya”, “Senturion”, “Tərəqqi” və s. belə komandalardan idi. İlk illərdə şəhər birinciliyi, kubok yarışları və rəsmi oyunları təşkil edəcək birlik-qurum olmadığından yarışlar kortəbii şəkildə, kapitanlar arasındakı razılığa görə keçirilmişdi. 1912-1913-cü illərdə əvvəlcə Tiflisdə, sonra Bakıda Azərbaycanın və Gürcüstanın futbol komandaları arasında görüşlər təşkil olunmuşdu. 1914-cü ildə Azərbaycanda Futbol ittifaqı yaradılmışdı. İttifaq rəsmi şəhər birinciliklərini və digər yarışların təşkilini öz üzərinə götürmüş və bu dövrdən başlayaraq ölkədə müxtəlif idman növləri üzrə təşkilatların, cəmiyyətlərin yaranması ənənə şəklini almışdı.

1920-ci ildə respublika ümumhərbi təlim orqanları yanında Bədən Təربiyəsi Şurası təşkil olunmuş, şura ölkədə idmanın inkişaf və yayılmasına rəhbərlik etməyə başlamışdı. 1921-ci ildən başlayaraq müxtəlif idman növləri üzrə şəhərlərarası yarışlar keçirilmişdi.

1922-ci ilin axırına yaxın bədən tərbiyəsi və idman işlərinə Azərbaycan Həmkarlar İttifaqları da qoşulmuşdu. Bu təşkilat öz xətti ilə idman cəmiyyətləri yaratmış, respublikada idmanın maddi-texniki bazasının qurulmasına xüsusi yardım göstərmişdir. 1923-cü ildə Azərbaycanda ilk idman qəzeti-“Qırmızı idmançı” çapdan çıxmağa başlamışdı. Elə həmin ildə

Bakıda bədən tərbiyəsi müəllimləri hazırlayan məktəb də açılmışdı. Məktəbdə idmanın müxtəlif növlərini öyrədəcək müəllim və mütəxəssislər hazırlanırdı. Bu, respublika üçün idmanın ənənəvi olan növləri ilə yanaşı digər növlərinin də inkişafına təkan vermişdi. Həmçinin Azərbaycan Neft Kimya İnstitutunda və Mərkəzi Bədən Tərbiyəsi Eviəndə boks dərəcələri yaradılmışdı. Ölkədə tez-tez üzgüçülük, su polosu və suya tullanma növləri üzrə idman yarışları, bayramları keçirilir, güləş və ağır atletika klublarında xeyli idman həvəskarı məşq edirdi.

Ayrı-ayrı idman növləri üzrə yarışlardan başqa respublikada kompleks idman turnirləri də keçirilmişdi. 1925-ci ildə Bakıda “Olimpiya Oyunları” adı altında yarışlar təşkil olunmuş, bu olimpiadanın proqramına əsasən yüngül atletikanın müxtəlif növləri üzrə yarışlar daxil edilmişdi.

Bədii gimnastika ölkəmizdə 2003-cü ildən başlayaraq sıçrayışlı inkişaf etmişdir. Respublikamızda tenis, qılıncoynatma, su idmanı növləri də populyar olmuşdur. İdmançılarımız keçmiş Sovet İttifaqı miqyasında keçirilən yarışlarda, ittifaqın yığma komandasının tərkibində dünya və Avropa çempionatlarında, müxtəlif Olimpiya oyunlarında iştirak edərək respublikamızı təmsil etmiş, çempion adı qazanmışlar.

Azərbaycan atıcılıq məktəbi də yetirmələri ilə şöhrət qazanmışdır. Azərbaycan atıcısı Albert Udaçin SSRİ yığma komandasının heyətində dünya çempionu olmuş, SSRİ yığmasının tərkibində Olimpiya oyunlarında Ukraynanın təmsilçisi kimi çıxış etmişdir. Azərbaycan atıcılıq idmanını Olimpiya oyunlarında sonralar Sergey Timoxin, İradə Haşımova və Zemfira Məftahəddinova təmsil etmişlər. Zemfira Sidney Olimpiadasında olimpiya çempionu adını qazanmışdır.

Bakı şəhərinin dəniz kənarında yerləşməsi respublikada avarçəkmənin və yelkən idmanının da inkişaf etdirilməsi üçün əlverişli şərait yaratmışdır. Avarçəkənlərimiz SSRİ

birinciliklərində və ümumittifaq spartakiadalarında müvəffəqiyyətlə çıxış etmişlər. XX əsrin 70-ci illərində Azərbaycanın Mingəçevir şəhərində beynəlxalq akademik avarçəkmə bazasının tikilməsi idmanın bu növünün respublikamızda sürətli inkişafında xüsusi rol oynamışdır. Artıq 1980-ci ildə Olimpiya oyunlarında SSRİ yığma komandasının tərkibində Azərbaycan avarçəkənləri də çıxış etmişdilər. 1988-ci il Seul Olimpiadasında iştirak etmiş Azərbaycan idmançılarından 11-i akademik avarçəkmə idmanı nümayəndələri idi. Onlar Olimpiya Oyunlarının gümüş və bürünc medallarını qazanmışdılar.

Qeyd etdiyimiz kimi Azərbaycanda futbol XX əsrin əvvəllərində təşəkkül tapmışdır. 2011-ci ildə Azərbaycan futbolunun 100 yaşı qeyd olunmuşdur.

Futbolla müqayisədə Azərbaycan voleybolunun uğurları böyükdür və bu ənənənin qorunması bu gün də davam etdirilir. Voleybolun vətəni uzaq Amerika sayılsa da, bu populyar oyun 60 ildən çoxdur ki, ölkəmizdə kök salmış və ildən-ilə özünə daha çox tərəfdar toplamışdır. 1992-1993-cü illərdə artıq qadınlardan ibarət komanda müstəqil milli komanda kimi Avropanın Top-komanda kuboku yarışlarına qatılmış və ikinci yerə çıxmışdır. Milli Olimpiya Komitəsinin dəstəyi ilə Azərbaycanda qadın voleybolunun yenidən inkişaf etdirilməsi istiqamətində son illərdə əsaslı addımlar atılmağa başlanmışdı.

Respublikada qadınlar və kişilər arasında həndbol idmanı ilə məşğul olanların sayı durmadan artmışdır. Bu növdə Azərbaycanın qadın həndbolçuları böyük uğurlar qazanmışlar. XX əsrin altmışıncı illərinin ikinci yarısında daha çox inkişaf edən həndbol 70-ci illərdə öz çiçəklənmə dövrünü yaşamışdır. Bu illərdə bakılılar SSRİ çempionatında yeddi dəfə gümüş, bir dəfə bürünc medal qazanmışlar. Son illər Azərbaycan həndbolunun yeni dirçəliş dövrü başlanmışdır.

Komanda idman növlərindən vaterpol, basketbol, otüstü xokkey növləri də respublikamızda populyar olmuş, keçmiş

Sovet İttifaqı miqyasında bu növləri təmsil edən komandalarımız layiqli yerləri tutmuşlar. Azərbaycan vaterpolçuları və otüstü xokkeyçiləri keçmiş SSRİ yığma komandasının tərkibində Avropa və dünya çempionatlarında, Olimpiya oyunlarında iştirak edərək medallar qazanmışlar.

Yuxarıda qeyd olunanlardan göründüyü kimi Azərbaycan zəngin idman ənənələrinə malik olan bir dövlətdir. Bu ənənələrin minillik tarixi, enişli-yoxuşlu inkişaf yolu vardır. Bu gün Azərbaycan idmanı özünün ən uca zirvələrinin fəthinə doğru gedir. Azərbaycanda olimpiya və qeyri-olimpiya idman növlərinin coğrafiyası getdikcə genişlənir. İdmanımızda olimpiya yığma komandasının tərkibi təkcə paytaxt idmançılarından deyil, həm də regionlarda yaşayan gənclərdən ibarətdir. Bu da onu göstərir ki, regionlarda olimpiya idman kompleksləri tikilib istifadəyə veriləndən sonra orada hazırlaşan idmançıların səviyyəsi olimpiya yığma komandasının daha geniş tərkibdə olmasına gətirib çıxarmışdır.

Hazırda idman ölkəsi kimi tanınan Azərbaycan bu gün beynəlxalq yarışların, təlim-məşq toplanışlarının keçirildiyi bir məkana çevrilmişdir. İndi dünyada Ermənistan da daxil olmaqla çox az dövlət tapılar ki, orada himnimiz səslənməsin, bayrağımız ucalmasın. Bu, möhtərəm Prezidentimizin idmana, xüsusilə olimpiya hərəkatının genişlənməsinə, Azərbaycanda peşəkar idmanın inkişafına, gənc nəslin sağlam böyüməsinə böyük diqqət və qayğısının təzahürüdür.

İdmanın inkişafına dövlət qayğısı

Ümummilli liderimiz Heydər Əliyevin Azərbaycanın idman siyasətinin həyata keçirilməsi sahəsindəki xidmətləri əvəzsizdir. Onun hakimiyyəti dövründə idmanın və bədən tərbiyəsinin inkişafı dövlət siyasətinin əsas istiqamətlərindən birinə çevrilmiş, bu sahədə yüksəlişin əsası qoyulmuşdu. Bir çox idman kompleksləri, qurğuları, zalları tikilmiş, meydançalar salınmış, böyük idman-sağlamlıq mərkəzləri yaradılmışdı. Hələ 1973-cü ildə Bakıda möhtəşəm idman sarayının təməli qoyularaq inşa edilmiş, 1974-cü ildə ölkənin 36 rayonunda 59 uşaq-gənclər idman məktəbi fəaliyyət göstərmiş, 1975-ci ildə Bakıda 250 idman meydançası və şəhərçiyi salınmışdı.

Ümummilli lider Heydər Əliyev 1994-cü ildə respublikada Azərbaycan Respublikası Gənclər və İdman Nazirliyinin yaradılması haqqında fərman imzalamış, 1995-ci ildən başlayaraq ölkəmizdə bədən tərbiyəsi və idman sahəsinə rəhbərlik edən Gənclər və İdman Nazirliyi bütün imkanlarını səfərbər etmiş və Azərbaycan Respublikasında ilk dəfə olaraq Əl Oyunları sarayında “İdman oyunlarına baxış” adlı tədbir təşkil etmişdi. Həmin tədbirdə Heydər Əliyev geniş idman ictimaiyyəti ilə görüş keçirərək onlara həmişə dəstək olacağını bildirmişdir.

1995-ci il mart ayının 5-də Ulu Öndərin “İdman fondunun yaradılması haqqında” yeni fərmanına əsasən Azərbaycan Respublikası əhalisi arasında sağlam həyat tərzinin təbliğ edilməsi və bədən tərbiyəsinin maddi-texniki bazasının inkişaf etdirilməsi, bu sahəyə ümumxalq yardımının təşkil olunması məqsədilə, gənclərin idmana marağını artırmaq və Azərbaycan idmanının beynəlxalq miqyasda çıxmasına real zəmin yaratmaq üçün Azərbaycan Prezidenti yanında fond yaradılmışdı.

1997-ci il Azərbaycanın idman aləmi üçün xüsusilə əlamətdar olmuşdur. Bütün idman mütəxəssislərinin, idman

təşkilatlarının gözlədiyi “Bədən tərbiyəsi və idman haqqında” 23 dekabr 1997-ci il Qanunu qüvvəyə minmiş, ardınca 28 dekabr 1998-ci il “Bədən tərbiyəsi və idman haqqında Azərbaycan Respublikası Qanununun tətbiq edilməsi barədə” Ulu öndər fərman imzalamışdır. Bu dövlət sənədləri hazırda idmanımızın inkişafının hüquqi bazasının təminatçısıdır.

Ölkəmizdə idman qurğularının bərpaı, yeni obyektlərin tikilib istifadəyə verilməsi, Olimpiya idman növləri ilə yanaşı, qeyri-olimpiya, o cümlədən, zehni bacarıq və istedad tələb edən idman növlərinin də tərəqqisinə xüsusi diqqət yetirilmişdi. 18 dekabr 1998-ci ildə ümummillil lider Heydər Əliyev tərəfindən imzalanmış “Azərbaycanın uşaq şahmatçılarna dövlət qayğısının artırılması haqqında” sərəncam hal-hazırda dünyanın ən güclü şahmatçıları ilə bir sırada mübarizə aparmağa və qələbə qazanmağa qadir idmançılar nəslinin meydana olmasına zəmin yaratmışdır.

Respublikamızda bədən tərbiyəsi və idman sahəsində görülən işlərə rəhbərlik Gənclər və İdman Nazirliyi (nazirlik 18 aprel 2001-ci il tarixli fərmanla Azərbaycan Respublikası Gənclər, İdman və Turizm Nazirliyi adı ilə, 30 yanvar 2006-cı il fərmanı ilə Azərbaycan Respublikası Gənclər və İdman Nazirliyi adı ilə fəaliyyət göstərmiş, hazırda Azərbaycan Respublikası Gənclər və İdman Nazirliyi adlanır) və Milli Olimpiya Komitəsi tərəfindən həyata keçirilir. Azərbaycanın zəngin idman tarixində bu iki təşkilatın özünəməxsus yeri var.

Azərbaycan Milli Olimpiya Komitəsi (MOK) 1992-ci ildə yaradılmışdı. Lakin komitənin fəaliyyətinin birinci beşilliyində görülmüş işlər lazımi səviyyədə qurulmamış və 1997-ci il iyul ayının 31-də MKO-nun keçirilmiş növbəti Baş Məclisində komitənin yeni idarə heyəti müəyyənləşdirilmiş, Cənab İlham Əliyev Milli Olimpiya Komitəsinin prezidenti seçildikdən sonra ölkədə bədən tərbiyəsi və idman yeni inkişaf mərhələsinə qədəm qoymuş, respublika Beynəlxalq Olimpiya Hərəkətinə qoşulmuş, bu sahədə sistemli şəkildə global işlər görülmüşdü.

Milli Olimpiya Komitəsi 1997-ci ildən başlayaraq yeniyetmələr arasında beynəlxalq yarışların, qitə və dünya çempionatlarının ölkəmizdə keçirilməsi üçün əhəmiyyətli işlər görmüşdür. Artıq 1998-ci ilin yayında cənab İlham Əliyevin təşəbbüsü ilə Azərbaycanda ilk dəfə Yeniyetmələrin Respublika Oyunları keçirilmişdi.

Milli Olimpiya Komitəsi 1999-cu ildən öz obyektlərinin tikintisinə başlamış və artıq 2000-ci ilin oktyabrında Bakıda ilk Olimpiya kompleksinin açılış mərasimi olmuşdur. 2001-ci il mart ayının 26-da Milli Olimpiya Komitəsinin inzibati binası istifadəyə verilmişdir. 2001-ci ilin dekabrında isə Bakının Maştağa qəsəbəsində Milli Olimpiya Komitəsinin tikdirdiyi daha bir Olimpiya İdman Mərkəzi öz qapılarını idmansevərlərin üzünə açmışdır. 2000-ci ildən etibarən Azərbaycanın müxtəlif bölgələrində müasir tipli olimpiya idman kompleksləri tikilib istifadəyə verilməyə başlanmışdı.

Milli Olimpiya Komitəsi İlham Əliyevin təşəbbüsü ilə hələ 1997-ci ilin sonunda idmançıların və onların məşqçilərinin sosial vəziyyətinin yaxşılaşdırılması istiqamətində də böyük bir addım atmış, idmanın inkişafını və təbliğini, idmançıların sosial vəziyyətinin yaxşılaşdırılmasının zəruriliyini əsas götürərək, öz vəsaiti hesabına təqaüdlər təsis etmişdir. Eyni zamanda, Azərbaycan idmanının inkişafında müstəsna xidmətləri ilə seçilən veteran idmançılar üçün də xüsusi təqaüd təyin edilmişdir.

Bütün bunlarla yanaşı Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin 23 mart 1999-cu il tarixli 42 sayılı qərarı ilə Azərbaycan Dövlət Bədən Tərbiyəsi İnstitutu Azərbaycan Dövlət Bədən Tərbiyəsi və İdman Akademiyası adlandırılmışdır. Akademiyada ali təhsilli mütəxəssislərin buraxılışının sayı artmış, 2002-ci ildə məzunların sayı 718-ə çatmışdır.

2001-ci ildə ölkədə beynəlxalq yarışların keçirilməsi imkanlarını genişləndirmək və yaxşılaşdırmaq sahəsində də

xeyli işlər görülmüşdü. Həmin il idman kadrlarının hazırlanmasında tarixən müstəsna rol oynamış Azərbaycan Dövlət Bədən Tərbiyəsi və İdman Akademiyasının 70 illik yubiley mərasimi dövlət səviyyəsində qeyd edilmişdi.

Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin 25 mart 2002-ci il tarixli 47 sayılı qərarı ilə isə Bakı Bədən Tərbiyəsi Texnikumu Bakı Bədən Tərbiyəsi və Turizm Kollecinə çevrilmişdir. 2003-cü ildə Kollecdə təhsil alan tələbələrin sayı artaraq 560 nəfər olmuşdur.

2003-cü il noyabr ayında BMT tərəfindən idmanın insanın və sağlam uşaqlığın inkişafında rolunun tanınmasına dair 58/5 sayılı “İdman - təhsil, səhiyyə, inkişaf və sülhün təşviqində bir vasitə kimi” adlı qətnamə qəbul edilmişdir. Sözügedən qətnaməyə əsasən, 2005-ci il Beynəlxalq idman və bədən tərbiyəsi ili elan olunmuşdur. İlin ölkəmizdə qeyd olunması ilə əlaqədar Azərbaycan Respublikasının Gənclər və İdman Nazirliyi xüsusi Fəaliyyət Planı tərtib etmişdir. Ona əsasən nazirlik tərəfindən “İdman inkişaf və sülh üçün” təşəbbüsü haqqında məlumatlılığın artırılmasına yönəlmiş tədbirlər, eləcə də “İdman sülhü dəstəkləyir” şüarı altında idmanın müxtəlif sahələri üzrə yarışlar təşkil olunmuşdur.

2004-cü ilin avqust ayında Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin 181 №-li sərəncamı ilə “Azərbaycan Respublikasında 2004-2008-ci illər ərzində bədən tərbiyəsi və idmanın inkişafının Dövlət Proqramı” təsdiq edilmişdir. Möhtərəm prezidentimiz cənab İlham Əliyev 2012-ci ili “İdman ili” elan etmişdir.

Hal-hazırda Milli Olimpiya Komitəsinin təşəbbüsü ilə bir sıra idman növləri üzrə ixtisaslaşmış idman obyektləri fəaliyyət göstərir. Bakıda yelkən idmanı üçün nəzərdə tutulmuş Yaxt-klub, Stend atıcılığı Mərkəzi, Musado taekvondo evi, Otüstü xokkey kompleksi, ABU-Arena həndbol mərkəzi bu sırada duran idman obyektlərindəndir. Hazırda respublikamızda 7908 idman obyektini fəaliyyət göstərir. Hər bir yeniyetmə və gənc

seçdiyi idman növü ilə müntəzəm olaraq heç bir məhdudiyət qoyulmadan məşğul ola bilər.

İdmançılarımızın hər dəfə beynəlxalq arenalarda qazandıqları qalibiyyətlər, bayrağımızı ucaltmaları dövlətimizə şərəf gətirən ən böyük uğurlardandır. Ölkəmizə rəhbərlik etdiyi bütün dövrlərdə ulu öndər Heydər Əliyevin idmançılarımızdan gözlədiyi məhz qalib olmaq, dövlətimizin adını ucaltmaq idi. Ulu öndərin milli maraqlara əsaslanmaqla həyata keçirdiyi çoxşaxəli siyasət strategiyası bu gün onun layiqli varisi - Prezident cənab İlham Əliyev tərəfindən inamla davam etdirilir. Təbii ki, idman da diqqət və qayğıdan kənar da deyil.

Cənab İlham Əliyevin rəhbərliyi altında Olimpiya Komitəsi əhali arasında idmanın və Olimpiya Hərəkatının təbliğinə xidmət edən mətbuat orqanlarının nəşrinə də başlamışdır. Respublikamızda nəşr olunan “Olimpiya” adlı ilk idman jurnalının (Azərbaycan və ingilis dillərində) birinci sayı 1998-ci ildə çapdan çıxmışdır. 2000-ci ildə Milli Olimpiya Komitəsi “Azərbaycan 27-ci Olimpiya Oyunlarında” kitabını çap etdirmiş, 2001-ci ildə “Olimpiya dünyası” qəzeti işıq üzünə görmüşdür. Komitənin özünün yubileyi ərəfəsində çap etdirdiyi 440 səhifəlik, nəfis tərtibatlı kitab isə sözün əsl mənasında ensiklopedik nəşrdir. “Heydər Əliyev və Azərbaycanda Olimpiya Hərəkatı”, İlham Əliyevin “Azərbaycanda Olimpiya Hərəkatı” kitabları idmansevərlərimizin sevə-sevə oxuduqları kitablardır.

2012-ci ildə respublikamız daha bir beynəlxalq yarışa ev sahibliyi etmişdi. Velosiped idmanı üzrə ölkəmizdə təşkil olunmuş ilk peşəkar yarış Azərbaycan Velosiped İdmanı Federasiyası, Milli Olimpiya Komitəsi, Gənclər və İdman Nazirliyi və Almaniyanın “Freunde Eventlogistik” şirkətinin təşkilatçılığı ilə keçirilmişdi. Ulu öndər Heydər Əliyevin anadan olmasının 89-cu ildönümünə həsr olunan bu beynəlxalq veloyürüş may ayının 9-da start götürmüş və mayın 13-də başa çatmışdır. Bu ənənə bu gün də davam etdirilir.

Hər il bədii gimnastika, taekvondo, güləş, boks, futbol və s. kimi Olimpiya növlərinə daxil olan idman yarışlarının məhz Azərbaycanda keçirilməsi ölkəmizin inkişaf səviyyəsinin və güdrətinin göstəricisidir. Bu Azərbaycanın, eyni zamanda, bir neçə beynəlxalq yarışa ev sahibliyi etmək imkanlarını nümayiş etdirir. 2012-ci ilin iyun ayında Gənclər və İdman Nazirliyinin dəstəyi ilə Bakının mərkəzində təşkil edilmiş dünya şöhrətli “Formula-1”in hazırkı çempionu “Red Bull Racing” komandasının canlı əfsanəsi Devid Kulthardın iştirakı ilə nümayiş xarakterli avtoyürüş və nümunəvi çıxışlar şəhərimizin sakinləri və qonaqları tərəfindən maraq və sevinclə qarşılanmışdır. Bunlarla yanaşı Azərbaycan xalqının ən çox sevdiyi milli güləş, daşqaldırma, nərd, gücsinama, kəndirdartma və s. milli idman növlərinin inkişaf etdirilməsi sahəsində də böyük işlər görülür. Bu sahədə artıq ənənəyə çevrilmiş “Milli İdman Növləri üzrə Respublika Spartakiadası” hər il keçirilərək idmanın əhali arasında kütləviləşməsinə bilavasitə zəmin yaradır.

Respublikamızda idman növləri üzrə seminarlar təşkil olunur, müxtəlif xarici dövlətlərdə təşkil olunan kurslarda Azərbaycan nümayəndələri iştirak edir, əldə etdikləri bilikləri təlim-məşq prosesi zamanı uğurla tətbiq edirlər. Ölkəmizdə idman növlərinin inkişaf etdirilməsi, əldə olunmuş nailiyyətlərin gündən-günə artırılması məqsədilə Azərbaycana tanınmış basketbol mütəxəssisi R.Kurtinaytis, taekvondo üzrə bir neçə peşəkar koreyalı mütəxəssis dəvət olunmuşdular.

Gənc nəslin elmi, mənəvi inkişafı ilə yanaşı, onların vətənpərvər və fiziki cəhətdən sağlam böyüməsində bədən tərbiyəsi fənni böyük əhəmiyyət kəsb edir. Bunun üçün də ilk növbədə təhsil müəssisələrində fiziki tərbiyə və idman işlərini daha yüksək səviyyədə təşkil etmək lazımdır. “2004-2008-ci illərdə bədən tərbiyəsi və idmanın inkişafı ilə bağlı Dövlət Proqramı”-nın, “2005-2015-ci illərdə Azərbaycanda futbolun inkişafı ilə bağlı Dövlət Proqramı” -nin icrasını təmin etmək

məqsədi ilə mütəmadi olaraq şagird və tələbələr arasında idman yarışları və kütləvi tədbirlər keçirilir, universiadalar, spartakiadalar, birinciliklər, dövlət əhəmiyyətli bayramlara həsr olunan tədbirlər və xatirə turnirləri təşkil olunur. Bu tədbirlərdə ali, orta ixtisas, peşə məktəbləri, peşə liseyləri və ümumtəhsil məktəblərində təhsil alan tələbə və şagirdlər iştirak edir. Azərbaycan, həmçinin, Avropada ilk dəfə olaraq futbol üzrə 17 yaşadək qızlardan ibarət dünya çempionatına ev sahibliyi etdi.

Dünyanın ən mötəbər idman yarışları olan Olimpiya oyunlarına Azərbaycandan ən çox lisenziyanı güləşçilər qazanmışlar. Atlantada 8, Sidneydə isə 9 Azərbaycan güləşçisi Olimpiya oyunlarının iştirakçısı olmuşdur. İki olimpiadada əldə olunmuş dörd medaldan ikisini - bir qızıl və bir gümüş medalı güləşçi Namiq Abdullayev qazanmışdır.

XXX London Yay Olimpiya Oyunlarına isə Azərbaycan 16 növ üzrə mübarizə aparacaq 53 idmançı ilə qatılmışdır. Bu Olimpiyada respublikamız medal sayına görə 25-ci, xal hesabına görə 27-ci, qızıl əyarına görə isə medal qazanan 85 ölkə arasında 30-cu yeri tutmuşdur. Azərbaycan idmançılarında ilk qızıl medalı sərbəst güləşçimiz Toğrul Əsgərov bəxş etmiş, Şərif Şərifov isə qazandığı qızıl medalla bu qələbənin sevincini və təntənəsini daha da artırmışdı. Ümumiyyətlə, olimpiyaçılarımızın əldə etdiyi 10 medaldan (2 qızıl, 2 gümüş, 6 bürünc) 7-si güləşçilərimizin payına düşür. Bunlardan 3-nü isə (2 qızıl, 1 bürünc) sərbəst güləşçilərimiz qazanmışlar.

Dövlət başçımızın idman sahəsində əməyi Beynəlxalq Olimpiya Komitəsi tərəfindən yüksək qiymətləndirilmiş, 2004-cü ildə İlham Əliyev Beynəlxalq Olimpiya Komitəsinin ən ali mükafatı “Olimpiya ordeni” ilə təltif olunmuşdur.

Doğma Vətəninə isə onun ən ali mükafatı xalqın, elin sevgisi, məhəbbətidir. Azərbaycan Olimpiya Hərəkatı və idman həyatında ən böyük və ən nəhəng işlər cənab İlham Əliyevin adı ilə bağlıdır. Onun adı idman tariximizə qızıl hərflərlə yazılmışdır.

İdmanın təbliği ilə əlaqədar kitabxanaların qarşısında duran vəzifələr

İdmanın təbliği, gənc nəslin sağlam gələcəyinin təmin edilməsi məqsədilə kitabxanalarda kütləvi tədbirlərin müxtəlif formalarından istifadə edilir. Kitabxanalarda 5 mart Bədən Tərbiyəsi və İdman Günü qeyd edilməli, bədən tərbiyəsi və idmanla bağlı müxtəlif səpkili tədbirlər təşkil olunmalıdır.

Əgər kitabxananın saytı varsa, ilk növbədə Azərbaycan idmanını təbliğ etmək məqsədilə saytda müxtəlif məlumat bazaları, video çarxlar, elektron nəşrlər, rayonun idman şərəfini yüksəldən qalib idmançılar haqqında materiallar, fotolar, müxtəlif təşviqat xarakterli slayd şoular yerləşdirmək məqsəduyğun olardı.

Bu gün İKT-nin ictimai həyatımızın bütün sahələrinə nüfuz etdiyi bir dövrdə oxucularımızın diqqətini saytlarda yerləşdirilmiş elektron kitabxanalar, məlumat bazaları, elektron resurslar daha çox cəlb edir. Oudur ki, kitabxanalarda idmanla bağlı materialları əks etdirən elektron məlumat bazası hazırlamaq məqsəduyğun olardı. Belə məlumat bazası idmanla maraqlanan gənc və yeniyetmələr, idmançılar, məşqçilər, mütəxəssislər, ziyalılar və müxtəlif tipli oxucuların bu sahədə informasiyaya olan tələbatının ödənilməsində müsbət rol oynayır.

“Azərbaycanda idman” adlı elektron məlumat bazasına 1 nümunə verək:

İdmanla bağlı rəsmi sənədlər

- Qanunlar
- Fərman və sərəncamlar
- Dövlət proqramı

İdmanın tarixi

Görkəmli şəxslər idman haqqında

Olimpiya və qeyri-olimpiya idman növləri

- atıcılıq

- boks
- futbol
- gülüş
- şahmat
- taekvando
- üzgüçülük
- voleybol və s.

Tanınmış idmançılar

Olimpiya çempionları

Azərbaycan Respublikası Gənclər və İdman Nazirliyi

Milli Olimpiya Komitəsi

Kitablar

Məqalələr

Filmlər

Fotoqalereya

Kitabxananın foyesində ümummilli lider Heydər Əliyevin və dövlətimizin başçısı cənab İlham Əliyevin Azərbaycanda idmanın inkişafına və idmançılara göstərdikləri diqqət və qayğını, Olimpiya oyunlarında iştirak etmiş Azərbaycan idmançılarının qələbəsini əks etdirən fotostend və ya guşə yaratmaq və mütəmadi olaraq onu günün tələblərinə, yeniliklərinə uyğun olaraq yeniləmək məqsəduyğun olardı.

İdman mövzusunda həsr olunmuş sərgi bir oyanış, çağırış, xarakteri daşımalı, maraqlı olmalı, bütün son yenilikləri özündə əks etdirməli və kitabxananın elə bir yerində təşkil olunmalıdır ki, oxucuların diqqətindən yayınmasın. Kitabxanada **“İdman sağlamlığın rəhnidir!”** adlı sərgi təşkil etmək olar. Sərgi üçün zəngin ədəbiyyat, izahlı mətnlər, maraqlı faktlar, sitatlar, mövzuya uyğun fotolar seçilməlidir. Sərgidə aşağıda təqdim etdiyimiz sitatlardan, adları verilmiş kitablardan, eləcə də qəzet və jurnal materiallarından, müxtəlif fotosəkillərdən, statistik məlumatlardan, həmçinin internet resurslarından da istifadə etmək olar. Sərginin məqsədi oxucuları mütaliyəyə cəlb etmək,

idmanla bağlı kitabxananın fondunda olan ədəbiyyatı oxucular qarşısında açmaqdan ibarətdir. Nümunə:

Başlıq: “İdman sağlamlığın rəhnidir!”

I. Bölmə: İdmanın inkişafına dövlət qayğısı

Rəsmi sənədlər

Azərbaycan Respublikasında 2012-ci ilin “İdman ili” elan edilməsi haqqında: Azərbaycan Respublikası Prezidentinin Sərəncamı, 16 yanvar 2012-ci il [Mətn] //Azərbaycan Respublikasının Qanunvericilik Toplusu.- 2012.- № 1.-S. 28-29.

Böyük Britaniya və Şimali İrlandiya Birləşmiş Krallığının paytaxtı London şəhərində keçiriləcək XXX Yay Olimpiya Oyunlarında Azərbaycan Respublikasının idmançıları və onların məşqçiləri üçün ən yüksək nəticələrə görə mükafatların müəyyən edilməsi haqqında: Azərbaycan Respublikası Prezidentinin Sərəncamı, 3 iyul 2012-ci il [Mətn] //Azərbaycan.- 2012.- 4 iyul.- S. 1.

İdmançılara təqaüdlərin və digər ödənişlərin verilməsi Meyarları və Qaydalarının təsdiq edilməsi haqqında: Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin qərarı, 25 yanvar 2010-cu il [Mətn] //Azərbaycan Respublikasının Qanunvericilik Toplusu.- 2010.- № 1.- S. 144-145.

Sitat: İdman, bədən tərbiyəsi xalqın sağlamlığı ilə bağlı olan mühüm sosial sahədir. Azərbaycan bayrağı dünyada, demək olar ki, iki dəfə qaldırılır. Bu, bir Azərbaycanın dövlət başçısı hər hansı ölkəyə gələrkən və bir də idmançılarımız beynəlxalq yarışlarda çempion adını qazanarkən baş verir. Azərbaycan himni səslənir, dövlət bayrağı qaldırılır.

**Heydər Əliyev,
ümummilli lider**

İzahlı mətn: Bilirsinizmi, idman əhvalı yüksəldir, narahatlığı və gərginliyi aradan qaldırır, xroniki xəstəliklərin

qarşısını alır. Müntəzəm idmanla məşğul olmaq yüksək qan təzyiqini və qanda xolesterinin miqdarını nizamlayır, çəkini qorumağa kömək edir, ürəyin və ağciyərin funksiyasını gücləndirir. Müntəzəm idman vücudu oksigenlə tam təmin edir, damarlarda qan dövranını artırır, yuxusuzluğu və təngnəfəsliliyi aradan qaldırır.

İzahlı mətndən sonra idmanda qazandığımız uğurları, qələbələri, Prezidentin regionlara səfəri zamanı açılışı olan idman komplekslərindən, idmançılarla görüşlərindən fotoşəkilləri əks etdirmək olar. Eləcə də hər bir kitabxananın fondunda olan idmana aid kitablar, qəzet və jurnal materialları sərgidə müvafiq bölmələrdə öz əksini tapmalıdır.

II. Bölmə: *Bizə qələbə yaraşır*

İzahlı mətn: XXX London Yay Olimpiya Oyunlarına Azərbaycan 16 növ üzrə mübarizə aparacaq 53 idmançı ilə qatılmışdır. Bu Olimpiyadada respublikamız medal sayına görə 25-ci, xal hesabına görə 27-ci, qızıl əyarına görə isə medal qazanan 85 ölkə arasında 30-cu yeri tutmuşdur. İlk qızıl medalı bizə sərbəst güləşçimiz Toğrul Əsgərov bəxş etmiş, Şərif Şərifov isə qazandığı qızıl medalla bu qələbənin sevincini və təntənəsini daha da artırmışdı. Olimpiyaçılarımızın əldə etdiyi 10 medaldan (2 qızıl, 2 gümüş, 6 bürünc) 7-si güləşçilərimizin payına düşür. Bunlardan 3-nü isə (2 qızıl, 1 bürünc) sərbəst güləşçilərimiz qazanmışlar.

Ədəbiyyat

Abiyev, A. Azərbaycan boksı 80 ildə [Mətn]: Sənədli publisistika /A.Abiyev, T. Babanlı, Q. Mehdiyev; Azərbaycan Boks Federasiyası ilə “İdman” qəzeti redaksiyasının birgə nəşri.- Bakı, 2004.- 204 s.

Cəfərov, E. Azərbaycan güləşinin böyük uğuru [Mətn] : London Olimpiadasında ölkəmizə ilk gümüş medalı qazandıran

Rövşən Bayramovun karyerası qələbələrlə zəngindir / Elçin Cəfərov // Azərbaycan.- 2012.- 8 avqust.- S. 1.

Heydər Əliyev və Azərbaycan idmanı [Mətn]: Sənədli publisistika /Azərbaycan Respublikası Gənclər və İdman Nazirliyinin nəşri.- Bakı, 2004.-160 s.

10 il öncə başlanan yol [Mətn]: Sənədli publisistika /Azərbaycan Respublikası Gənclər və İdman Nazirliyinin nəşri.- Bakı, 2007.- 256 s.

Prezident İlham Əliyev və idmanımızın 5 ili [Mətn] :Sənədli publisistika /Azərbaycan Respublikası Gənclər və İdman Nazirliyinin nəşri.- Bakı, 2008.- 124 s.

Zirvəyə aparan yol [Mətn] /Azərbaycan Respublikası Gənclər və İdman Nazirliyinin nəşri.- Bakı, 2009.- 576 s.

III. Bölmə: *Görkəmli idmançılarımız və uğurlarımız*

Sərgidə Olimpiyada, digər beynəlxalq və milli yarışların qaliblərinin fotoşəkillərini, idmanımızın inkişafında xidmətləri olan şəxslərin vətənin ən yüksək orden və medalları, fəxri adları ilə təltif edilməsi, onlara pul mükafatlarının, mənzillərin orderlərinin təqdim edilməsi barədə qısa məlumatları yerləşdirmək olar.

Ədəbiyyat

Cəfərov, E. Londonda daha bir qələbə [Mətn]/Elçin Cəfərov //Azərbaycan.- 2012.- 10 avqust.- S.1.

Hüseynzadə, Ç. İdmançılar Prezident İlham Əliyevə, xalqımıza böyük bir hədiyyə etdilər [Mətn] /Çingiz Hüseynzadə //Azərbaycan.- 2012.- 16 avqust.- S. 6.

İsayev, X. Gələcəkdə bizi daha böyük nailiyyətlər gözləyir [Mətn]: Londondan Bakıya zəfərlə /Xəzər İsayev, MOK-un vitse-prezidenti //Azərbaycan.- 2012.- 16 avqust.- S. 6.

İsmayılov, İ. Londondakı möhtəşəm zəfərlər gənc idmançılarımız üçün örnək olmalıdır [Mətn]: Londondan

Bakıya zəfərlə /İsmayıl İsmayılov, Gənclər və İdman nazirinin müavini //Azərbaycan.- 2012.- 16 avqust.- S. 6.

Sadiqov, B. Zəhmət, etimad və məsuliyyət [Mətn]: Azərbaycan idmançıları XXX London Yay Olimpiya Oyunlarında /Bəxtiyar Sadiqov //Azərbaycan.- 2012.- 14 avqust.- S.1; 3.

Məlum olduğu kimi, şifahi təbliğatın əsas üstünlüyü auditoriya ilə canlı ünsiyyətin yaradılmasındadır. Bu baxımdan, sağlamlıq və idman mövzusunda yeniyetmə və gənc yaşlı oxucular arasında **mühazirələrin, söhbətlərin** keçirilməsi çox vacibdir. Bu zaman oxucuların yaş qrupu, onların intellektual səviyyəsi nəzərə alınmalıdır. Mühazirə üçün mövzunun adı elə seçilməlidir ki, oxucularda maraq oyatsın: Məsələn: **“İdman dostluğun, sülhün təməlidir”, “Biz sizlərlə fəxr edirik”, “Sağlam olmaq istəyirsinizsə...”, “Gələcəyimiz sizin əlinizdədir!”** və s. Bu zaman kitabxanaçı mühazirənin əsas planını, mövzu üzrə ədəbiyyat mənbələrini, mühazirədə iştirak edəcək qonaqları əvvəlcədən müəyyən etməli, proqram tutmalı, dəvətnamə və elan hazırlamalıdır. Tədbirin təşkilində hər hansı kinofilm, videoçarx, sərgilər, plakatlar və başqa əyani vasitələrin istifadəsi əvvəlcədən müəyyən edilməlidir. Tədbirdə icra hakimiyyəti nümayəndələri, ictimai birliklər, rayon səhiyyə təşkilatı, idman sektorundan nümayəndələrin iştirakı da məqsəduyğun olardı. Mühazirədə, həmçinin yuxarı sinif şagirdlərinin, məktəbin idman müəllimlərinin, valideyn heyətinin, rayonun qalib idmançılarının iştirakı da yerinə düşərdi. Tədbir aparıcının giriş sözü ilə başlamalı, mühazirənin mövzusu elan edilməli, tədbirə dəvət olunmuş qonaqlar təqdim edilməlidir. Sonra mühazirəçi 10-15 dəqiqəlik mühazirə ilə çıxış etməli, idmanın ümummilli dəyərindən, onun insanın həyatındaki əhəmiyyətindən, gənclərin sağlam ruhda formalaşmasındakı rolundan, dövlətin mövcud idman ənənəsini qoruyub inkişaf etdirməsindən danışmalıdır. Əlaqədar

təşkilatlardan dəvət olunmuş qonaqların, rayonun qalib idmançılarının mövzu ətrafında çıxışları tədbirin təsir gücünü daha da artırır. Yaxşı olardı ki, idmana həsr olunmuş bütün tədbirlərdə oxucuların, gənc və yeniyetmələrin diqqəti idmanın sülhün, dostluğun möhkəmlənməsindəki mahiyyətinə yönəldilsin, idmanın insanı həyata hazırlamasından, çətinliyə sinə gərməsindən söhbət açılsın. Tədbir zamanı qısametrajlı filmlərin, videoçarxların, elektron məlumat bazasının, elektron sərəgilərin təqdim edilməsi keçirilən müəhazirəni daha da rəngarəng edir. Məsələn, tədbir zamanı Bakı Bədən tərbiyəsi Cəmiyyətinin sifarişi ilə rejissor Niyazi Bədəlovun çəkdiyi “Sovet gimnastları” (1938) filmini və ya rejissor Şahin Zəkizadənin “Dünənə ehtiramla, sabaha ümidlə” (2003) adlı sənədli qısametrajlı filminin nümayişini təşkil etmək olar. Filmdə Azərbaycan Respublikasının Prezidenti cənab İlham Əliyevin idman sahəsində gördüyü işlər, respublikanın əldə etdiyi uğurlar, idmançıların çıxışları əks etdirilmişdir.

İdmanın insan həyatındakı rolu mövzusunda yeniyetmə və gənc yaşlı oxucular arasında **dəyirmi masanın, oxucu konfranslarının** keçirilməsi də vacibdir. “İdman sağlamlığımızın əsasıdır”, “Sağlam həyat tərzi”, “İdman və tərəqqi”, “İdman və humanizm” və s. adlarda dəyirmi masalar təşkil etmək olar. Tədbir keçirilərkən onun əhatə etdiyi auditoriya nəzərə alınmalıdır. Kitabxanaçı, həmçinin, dəvətnamələr yazmağı, elan, afişa, buklet hazırlamağı da unutmamalıdır. Bu zaman reklamdan da istifadə etmək olar. Bütün bunlar reklam vasitəsi ilə daha ətraflı işıqlandırılmalı və əhalinin nəzərinə çatdırılmalıdır. Dəyirmi masada idman ustalarının, mütəxəssislərin çıxışlarına xüsusi yer vermək lazımdır. Tədbir zamanı idman haqda, idmançılarımızın qələbəsini, Prezidentimizin idmançıları mükafatlandırma, təbrik etmə mərasimini əks etdirən sənədli filmlərin, rayonun qabaqcıl idmançıları ilə təşkil olunmuş söhbətlərin nümayişini də təşkil etmək olar. Dəyirmi masada idmanla bağlı qarşıya

çıxan aktual problemlər, gənclərin idmana cəlb edilməsi məsələləri müzakirə edilməli, tədbir iştirakçılarının rəy və təklifləri dinlənməlidir. Sonda idmanla bağlı sənədli film və ya kitabxanaçının hazırladığı müstəqillik illərində Azərbaycanın əldə etdiyi idman uğurlarından bəhs edən slayd şou təqdim edilə bilər. Məsələn, gənc rejissor Arzu Urşanın Azərbaycan futbolunun yaranmasının 100 illiyinə həsr olunmuş “Top həm düşər, həm də qalxar” adlı sənədli filminin nümayişi ilə də bitirmək olar. Keçirilən tədbirlərin geniş işıqlandırılması məqsədilə KİV nümayəndələrinin dəvət edilməsi də məqsədəuyğun olardı.

Belə tədbirlərin təşkilində rayonda fəaliyyət göstərən dövlət orqanları, ictimai birliklər və müxtəlif qurumlar, idmanla bağlı idarə və təşkilatlarla kitabxanalar sıx əlaqə saxlamalı, öz köməklərini əsirgəməməlidirlər.

İdman mövzusunda **kitab icmalı** keçirərkən ilk növbədə mövzu ilə bağlı son dövrdə nəşr olunmuş müxtəlif tipli kitablar seçilməli, onların sərgisi təşkil olunmalıdır. Kitab icmalı keçirərkən hər kitaba geniş xarakteristika verilməlidir. Ona görə də icmala yalnız mövzu ilə bağlı bir və ya bir neçə kitab daxil edilir. Məsələn, “İdman - təhsil, səhiyyə, inkişaf və sülhün təşviqində bir vasitə kimi” mövzusunda kitab icmalı keçirmək olar. İcmalın əvvəlində mövzunun adı, məqsədi bildirilir. Bu zaman biblioqrafik təsvir, icmalı keçiriləcək kitabların müəllif heyəti haqqında məlumat, kitabların məzmunu, keyfiyyəti və nöqsanlarından danışılır, 10-15 dəqiqə ərzində kitabların kimlər üçün nəzərdə tutulduğu və tərbiyəvi əhəmiyyəti qeyd olunur. Proyektorun köməyi ilə ekranda kitabların elektron sərgisi də nümayiş etdirilə bilər. Kitab icmalının planı işçilər və kitabxana işinə cəlb edilmiş fəallarla əvvəlcədən müzakirə edilməlidir. Kitab icmalı keçirərkən imkan daxilində müəlliflərin iştirakı da yerinə düşərdi. Ancaq bu səpkili kitabların icmalında icra hakimiyyətindən, Gənclər və İdman Nazirliyinin yerli şöbələrindən nümayəndələrin

iştirakı məqsədəuyğun olardı. Sonda kitabları necə əldə etməyin mümkünlüyü, yerləşdiyi internet ünvanları, haqqında məlumat verilmiş mənbələr də oxucuların diqqətinə çatdırılmalıdır.

Kitabxanaların idmanın təbliği ilə bağlı həyata keçirdiyi tədbirlərdə başlıca məqsəd sağlam nəsil yetişdirməkdir. Bu zaman işin fiziki tərəfi ilə yanaşı mənəvi tərəfi də ön planda olmalıdır. Məlumdur ki, idmanla məşğul olanların böyük əksəriyyəti gənclərdir və bu sahədə böyük gənclik ordusu cəmləşmişdir. Deməli, idman cəmiyyətin ən aktiv təbəqəsi olan gəncləri öz ətrafına cəmləməklə pis vərdislərə meyllənməyin qarşısını alır. İnternetin həyatımıza bu qədər sürətlə daxil olduğu, qloballaşmanın mənfi təsirlərindən qorunmağın bu qədər çətin olduğu bir zamanda idmanın inkişaf etdirilməsi çox aktualdır. Belə ki, idmanı kütləviləşdirməklə, bu sahəyə daha çox yeniyetmə və gənci toplamaqla həm dünyada ölkəmizi təmsil edən idmançılar ərsəyə gətirmək, həm də mənfi vərdislərdən uzaq, sağlam gənc nəsil yetişdirmək mümkündür. Buna görə də kitabxanalar idmanla, gənc nəslin sağlamlığı ilə bağlı öz tədbirlərini böyük auditoriyalarda: məktəblərdə, Gənclər mərkəzlərində, Peşə məktəblərində, litseylərdə, ali məktəblərdə, mədəniyyət evlərində, idman komplekslərində təşkil etsələr əhəmiyyəti daha böyük olar. Məsələn: “Vətənin sağlam ruhlu övladları” və ya “Yüksək mənəviyyətli gənclik uğrunda!”, “Dünyada ölkəmizi təmsil edən idmançılarımız” mövzusunda **mövzu gecəsi** keçirmək olar. Mövzu müəyyən olunduqdan sonra kitabxanaçı mövzu ilə yaxından tanış olmalı, sənədli materiallar, dəqiq faktlar əsasında tədbirin planını, ssenarisini tərtib etməlidir. Bu səpkidə tədbirin hazırlanması yaradıcılıq qabiliyyəti tələb edir. Təşkilatçı tədbirin əvvəlindən axırına kimi bütün elementləri (çıxış, rəy, qonaqlara söz vermə, səhnəciklər) ssenaridə əks etdirir. Tədbirin keçiriləcəyi yer, iştirakçıların yerləşdirilməsi, aparıcıların yeri, qonaqların qarşılınması, tədbir keçiriləcək yerin mövzuya uyğun

bəzədilməsi əvvəlcədən dəqiqləşdirilir. Lazımı stend, sərgi, plakat, fotomontajlar əvvəlcədən planlı şəkildə hazırlanır. Tədbirin planı, ssenarisi hazırlanarkən fəal oxucuların fikirlərini bilmək vacibdir. Bu cür tədbirdə məktəbin öz fəaliyyət dərnəyinin üzvlərinin, kitabxananın fəal oxucularının iştirakı ilə bədii gimnastikadan, Azərbaycan xalqının ən çox sevdiyi milli güləş, daşqaldırma, gücsinama, kəndirdartma və s. milli idman növlərinin fəndlərindən nömrələr təqdim etmək, eləcə də rejissor Vaqif Ağayevin “Zirvəyə doğru” adlı sənədli qısametrajlı filmi nümayiş etdirmək olar. 2007-ci ildə çəkilmiş “Zirvəyə doğru” filmində son illər respublikamızda idmanın inkişafı, idmançılarımızın uğurları və prezident İlham Əliyevin bu sahənin inkişafı üçün gördüyü işlər öz əksini tapır. Bu cür təşkil olunmuş bədii hissə görüşə daha da rəng qatar.

Kitabxanada idman, gənc nəslin sağlamlığı mövzusunda **sual-cavab gecəsi** keçirərkən əvvəl mövzunun mahiyyətini, əhəmiyyətini açan kitablar seçilməli, gecənin keçiriləcəyi auditoriya və suallar əvvəlcədən müəyyənləşdirilməli, gecənin keçiriləcəyi yeri və vaxtı göstərən elan hazırlanmalıdır. Tədbirin məktəblilər, rayonun qalibləri, qabaqcıl idman komandaları arasında keçirilməsi məqsədəuyğun olardı. Sorğu keçirilərkən uşaqların yaş xüsusiyyətləri nəzərə alınmalıdır. Sualların qabaqcadan müəyyənləşdirilməsinə baxmayaraq, tədbir zamanı yeni sualların meydana çıxması istisna edilmir. Tədbirdə iştirakçıların suallarını yazılı şəkildə vermələrinə də şərait yaradılmalıdır. Bu onlara sızılmayaraq maraqlandıqları suallara ətraflı cavab tapmalarına imkan verir. Qoyulan sualların əhatəli şəkildə işıqlandırılmasını, müzakirəsini, cavablandırılmasını, tədbirin daha maraqlı keçməsinə təmin etmək üçün idman müəllimlərini, məşqçiləri, veteran idmançıları, səhiyyə işçilərini, müəllim kollektivini, valideyn heyətini də tədbirə dəvət etmək vacibdir. Həmçinin, verilən suallara daha ətraflı cavab vermək üçün **sual-cavab gecələrində**

əyani materiallardan, fotoşəkillərdən, kitab vitrin və sərgilərindən istifadə etmək, mövzu ilə bağlı ədəbiyyatları dinləyicilərə tövsiyə etmək çox vacibdir.

Sual-cavab gecəsində aşağıdakı suallar ətrafında müzakirələr aparmaq olar:

- Siz asudə vaxtınızı necə keçirirsiniz?
- Hansı idman növü ilə məşğul olmaq istərdiniz?
- Siz idmanın xeyrini nədə görürsünüz?
- Azərbaycan idmançılarından kimləri tanıyırsınız və onlar haqqında nə bilirsiniz?
- Qalibiyyəti necə əldə etmək olar?
- Məşhur idmançı olmaq üçün nə etmək lazımdır?

Kitabxananın saytında keçiriləcək hər bir tədbir haqqında əvvəlcədən ətraflı məlumat verilməli, keçirilmə tarixi, saati, yeri göstərilməli, tədbirin adı, məqsədi, iştirakçıların, dəvət olunacaq qonaqların adları açıqlanmalı, istifadə ediləcək ədəbiyyatların siyahısı öz əksini təpəməlidir. Kitabxananın saytıdan istifadə edən hər bir oxucu bu məlumatla tanış olacaq və beləliklə, tədbirdə iştirak etmək istəyənlərin sayı artacaqdır.

Kitabxanalar, həmçinin orta məktəblərin yuxarı sinif şagirdləri arasında sorğu-anketlər, maarifləndirmə tədbirləri, “Sağlam ölkənin sağlam gəncləriyik” inşa-yazı və rəsm müsabiqələri keçirə bilər.

Azərbaycanın dünya ölkələri arasında tanınmasında beynəlxalq idman hərəkatı ilə müqayisə ediləcək digər bir sahə tapmaq qeyri-mümkündür. Buna görə də kitabxanalar Təhsil Nazirliyi, ölkənin müvafiq qurumları, xüsusən Azərbaycan Respublikası Gənclər və İdman Nazirliyi və digər təşkilatlarla əməkdaşlığı daha da genişləndirməlidir.

Biz yüksək bacarıqlara malik olan gənclərə inanırıq, düşünürük ki, Azərbaycanın gələcəyi onlarla bağlıdır. Hər bir gənc başa düşməlidir ki, yüksək nəticə əldə etmək üçün səylə öz üzərində çalışmalıdır. Hər bir idmançı vətənpərvər olmalı, Azərbaycana qulluq etməli və Vətəninin parlaq gələcəyi

naminə əlindən gələni əsirgəməməlidir. Biz kitabxana işçiləri üçün önəmli məqamlardan biri yeniyetmə və gənclərin uğurlarına, qələbələrinə sevinmək, onun təbliği sahəsində hər cür imkanlardan istifadə etməkdir. Kitabxanaçıların vəzifəsi dövlətimizin idmanla, xalqımızın sağlamlığı ilə bağlı qəbul etdiyi dövlət sənədlərini, fərman və sərəncamları təbliğ etmək, kitablar, qəzet və jurnallar haqda məlumat vermək, gənclərimizin sağlam ruhda böyüməsində yaxından iştirak etməkdir. O zaman daha böyük qələbələrə nail olarıq.

Əlavə

Görkəmli şəxslər idman və sağlamlıq haqqında

İdman elə bir sahədir ki, idmançılarımız müxtəlif ölkələrdə yarışlarda iştirak edir, qələbələr qazanırlar və hər dəfə müstəqil Azərbaycanın adını ucaldırlar. Müstəqil Azərbaycanın himni çalınır, müstəqil Azərbaycanın bayrağı qaldırılır və müstəqil Azərbaycan dünyanın müxtəlif ölkələrində tanınır. Demək olar ki, idman kimi Azərbaycanın müstəqilliyinin rəmzlərini nümayiş etdirən ikinci bir vasitə yoxdur.

**Heydər Əliyev,
ümummilli lider**

Sağlamlığın birinci yolu hər bir insanın öz orqanizmini fiziki cəhətdən inkişaf etdirməsi, bədən tərbiyəsi ilə daim məşğul olması və idmanı yüksək səviyyəyə qaldırmasıdır. Ona görə də biz idman haqqında danışarkən bunu böyük siyasi, milli problem kimi qəbul edirik, anlayırıq. Biz bu nöqtəyə-nəzərdən də idmana qayğı göstəririk və göstərəcəyik.

**Heydər Əliyev,
ümummilli lider**

Xalqımız, millətimiz genetik xüsusiyyətlərinə görə fiziki cəhətdən sağlam insanlardan ibarət olan xalqdır, millətdir. Fiziki sağlamlıq və fiziki güc, mənəvi sağlamlıqla bərabər Azərbaycan xalqına, millətinə xas olan xüsusiyyətdir. Amma bu xüsusiyyət həmişə bizim daxilimizdə qalıbdır. Keçmiş dövrlərdə də, əsrlərdən-əslərə pəhləvanlarımız da, güləşçilərimiz də, oxatanlarımız da, fiziki imkanlarını cürbəcür oyunlarda nümayiş etdirənlərimiz də olubdur. Ancaq məlum

olan səbəblərə görə bunlar yalnız öz ölkəmizin çərçivəsində qalıb, dünya miqyasına çıxmayıbdır.

**Heydər Əliyev,
ümummilli lider**

Millətin, xalqın sağlamlığını, kütləvi sağlamlığı təmin etmək üçün idman, bədən tərbiyəsi əvəzsiz bir vasitədir. Bizim ulu babalarımız da sağlam olmuş, qəhrəmanlıq nümunələri göstərmiş, döyüşlərdən qalib çıxmış, vətənimizi, xalqımızı öz gücü, qüvvəti, qəhrəmanlıqları ilə qoruya bilmişlər. Məhz ona görə ki, onlar özlərini fiziki nöqtəyi-nəzərdən daim hazırlamış və öz fiziki inkişafına çox fikir vermişlər. Bu, keçmişdə bizim adət-ənənələrimizdə də öz əksini tapmışdır. Ancaq indi dünyada idman, bədən tərbiyəsinin müasir səviyyədə inkişaf etdiyi bir dövrdə Azərbaycanda da idmanın, bədən tərbiyəsinin kütləvi surətdə inkişaf etdirilməsinə ciddi fikir verməliyik. Bu bizim vəzifəmizdir, borcumuzdur. Bu, xalqımızın gələcəyidir. Dövlətimizi qurarkən gələcək nəsillərimiz barədə düşünməliyik. Həm də düşünməliyik ki, bizdən sonra gələn nəsillər, bizim dövrümüzdəki gənc nəsildən daha da sağlam olsun, fiziki cəhətdən daha da möhkəm olsun, əqli cəhətdən daha da sağlam olsunlar. Biz buna nail olmaq üçün idmana, bədən tərbiyəsinə çox ciddi fikir verməliyik.

**Heydər Əliyev,
ümummilli lider**

İdman hər bir ölkənin inkişafı üçün çox vacib olan sahədir. Mən çox şadam ki, Azərbaycanda idman uğurla inkişaf edir, Azərbaycan dünyada idman ölkəsi kimi tanınır və idmançılarımızın qələbələri bizi ürəkdən sevindirir. Azərbaycanın idman şöhrəti yüksək səviyyədədir.

**İlham Əliyev,
Azərbaycan Respublikasının Prezidenti**

Ən sevindirici hal odur ki, Azərbaycanda uşaq, yeniyetmə idmanı inkişaf etməyə başladı. Əgər güclü potensial olmasa, idmanın inkişafı mümkün deyildir. Azərbaycanda neçə dəfə Avropa və dünya çempionatı keçirilmiş və idmançılarımız bu yarışların ən yüksək pillələrinə qalxmışlar! Yəni əsas məsələ onda idi ki, idmana rəhbərlik edən qurumlara idmançıların inamı olsun. Biz bu inamı qazandıq. Bu gün Azərbaycan idmanındakı vəziyyət onu göstərir ki, doğrudan da, ölkəmizdə güclü idman potensialı var.

**İlham Əliyev,
Azərbaycan Respublikasının Prezidenti**

Biz, idmançılarımızın Azərbaycanın idman şöhrətini yüksəklərdə saxlayacağına, qoruyacağına və Vətənə qələbə ilə qayıdacağına inanırdıq. Belə də oldu. Belə fikirləşmək üçün bizim bütün əsaslarımız var idi. Çünki Azərbaycan idman dövlətidir. Bunu həm biz deyirik, həm də beynəlxalq idman qurumlarının rəhbərləri etiraf edirlər. Azərbaycanda idman çox sürətlə inkişaf edir. Azərbaycanda çox güclü idmançılar var, güclü məşqçilər var. İdmançıların peşəkarlığı yüksək səviyyədədir. Bizim idmançılarımız keçən dörd il ərzində müxtəlif beynəlxalq yarışlarda, dünya, Avropa çempionatlarında böyük uğurlar qazanmışlar, medallar qazanmışlar. Azərbaycanda çox güclü idman infrastrukturu yaradılır.

**İlham Əliyev,
Azərbaycan Respublikasının Prezidenti**

Bizim idmançılarımız göstərdilər ki, onlar həm fiziki cəhətdən, həm də mənəvi cəhətdən güclüdürlər, möhkəmdirlər və doğma Vətənin ücrəngli bayrağının dalğalanması üçün onlardan nə asılı idisə, onu etdilər.

**İlham Əliyev,
Azərbaycan Respublikasının Prezidenti**

heyrtləndirdi. Belə insanlar, belə gənclər hər bir gənc üçün nümunə olmalıdır.

**İlham Əliyev,
Azərbaycan Respublikasının Prezidenti**

Olimpiya Oyunları təkcə idman yarışı deyil, həm də böyük siyasətdir. Olimpiya Oyunları böyük bir idman hadisəsidir və deyə bilərəm ki, dünya miqyasında çox böyük ictimai hadisədir. Azərbaycanın hərtərəfli inkişafı üçün idman potensialının güclənməsi çox böyük əhəmiyyət daşıyır. Çünki qeyd etdiyim kimi, idman ictimai həyatın mühüm hissəsidir. Tikilən idman qurğuları, sosial infrastrukturun yeniləşməsi, - bütün bunlar sosial yönümlü tədbirlərdir.

**İlham Əliyev,
Azərbaycan Respublikasının Prezidenti**

2012-ci il Azərbaycanda “İdman ili” elan edilmişdir. Bu, özlüyündə bir göstəricidir. Bu onu göstərir ki, idmana, doğrudan da, dövlət tərəfindən böyük dəstək, idmançılara böyük qayğı vardır. İdmançılar bizim milli sərvətimizdir. Azərbaycan idman arenalarında öz sözünü deyir, deyəcəkdir. Mən əminəm ki, London Yay Olimpiya Oyunları Azərbaycan idmanının növbəti təntənəsi olacaqdır.

**İlham Əliyev,
Azərbaycan Respublikasının Prezidenti**

Ədəbiyyat

Rəsmi sənədlər

Azərbaycan Dövlət Bədən Tərbiyəsi və İdman Akademiyasının əməkdaşlarına fəxri adların verilməsi haqqında : Azərbaycan Respublikası Prezidentinin Sərəncamı, 29 noyabr 2010-cu il [Mətn] //Azərbaycan Respublikasının Qanunvericilik Toplusu.- 2010.- №11.- S. 2545-2546.

Azərbaycan Dövlət Bədən Tərbiyəsi və İdman Akademiyasının 80 illik yubileyinin keçirilməsi haqqında: Azərbaycan Respublikası Prezidentinin Sərəncamı, 3 may 2010-cu il [Mətn] //Azərbaycan Respublikasının Qanunvericilik Toplusu.- 2010.- № 5.- S.968.

“Azərbaycan gəncliyi 2011-2015-ci illərdə” Dövlət Proqramı haqqında: Azərbaycan Respublikası Prezidentinin Sərəncamı, 6 aprel 2011-ci il [Mətn] //Azərbaycan Respublikasının Qanunvericilik Toplusu.- 2011.- № 4.- S. 823-824.

Azərbaycan Respublikası idmançılarının və idman mütəxəssislərinin təltif edilməsi haqqında: Azərbaycan Respublikası Prezidentinin Sərəncamı, 2 mart 2010-cu il [Mətn] //Azərbaycan Respublikasının Qanunvericilik Toplusu.- 2010.- № 3.-S. 460.

Azərbaycan Respublikasında 2012-ci ilin “İdman ili” elan edilməsi haqqında: Azərbaycan Respublikası Prezidentinin Sərəncamı, 16 yanvar 2012-ci il [Mətn] //Azərbaycan Respublikasının Qanunvericilik Toplusu.- 2012.- № 1.-S. 28-29.

Azərbaycan Respublikasında 2012-ci ilin “İdman ili” elan edilməsi ilə bağlı Tədbirlər Planının təsdiq edilməsi haqqında: Azərbaycan Respublikası Prezidentinin Sərəncamı, 29 mart 2012-ci il [Mətn] // Azərbaycan.- 2012.- 30 mart.-S. 1.

Bakı şəhərində müasir İdman-Konsert Kompleksinin inşa edilməsi haqqında:Azərbaycan Respublikası Prezidentinin

Sərəncamı, 7 iyul 2011-ci il [Mətn] //Azərbaycan Respublikasının Qanunvericilik Toplusu.- 2011.- № 7.-S. 1523.

Bakı şəhərinin 2020-ci ilin Yay Olimpiya Oyunlarını keçirmək üçün namizədliyinin irəli sürülməsi ilə bağlı tədbirlərin həyata keçirilməsi üzrə Təşkilat Komitəsinin yaradılması barədə: Azərbaycan Respublikası Prezidentinin Sərəncamı, 8 sentyabr 2012-ci il [Mətn] //Azərbaycan Respublikasının Qanunvericilik Toplusu.- 2011.- № 19.- S. 1874-1875.

Böyük Britaniya və Şimali İrlandiya Birləşmiş Krallığının paytaxtı London şəhərində keçiriləcək XXX Yay Olimpiya Oyunlarında Azərbaycan Respublikasının idmançıları və onların məşqçiləri üçün ən yüksək nəticələrə görə mükafatların müəyyən edilməsi haqqında: Azərbaycan Respublikası Prezidentinin Sərəncamı, 3 iyul 2012-ci il [Mətn] //Azərbaycan.- 2012.- 4 iyul.- S. 1.

Kitablar

Abiyev, A. Azərbaycan boksı 80 ildə [Mətn]: Sənədləşmə və publisistika /A. Abiyev, T. Babanlı, Q. Mehdiyev; Azərbaycan Boks Federasiyası ilə “İdman” qəzeti redaksiyasının birgə nəşri.- Bakı, 2004.- 204 s.

Azərbaycanın idman fotoobyektivi [Mətn]: İzomaterial /Tərtibçilər. Ç. Hüseynzadə, C.Rəhmanov; Tərcüməçi. L. Hüseynova; Azərbaycan Respublikasının Milli Olimpiya Komitəsi, Beynəlxalq Olimpiya Komitəsinin Olimpiya Həmrəyliyi İdarəsi.- Bakı, 2007.- 104 s.

Bədən tərbiyəsi və idman [Mətn]: xüsusi qabiliyyət tələb edən ixtisaslar: qabiliyyət imtahanı proqramları, qiymətləndirmə meyarları, metodiki tövsiyələr /TQDK; red. heyəti. R. H. Novruzov və b.; rəyçilər. A. Q. Abiyev, R. M. Baxşəliyev, V.Ö. Orucov; ön söz. M. M. Abbaszadə.- Bakı: TQDK-“Abituriyent”, 2011.- 110 s.

Bədən tərbiyəsi və idmanla bağlı hüquqi sənədlər [Mətn] /Azərbaycan Respublikası Gənclər və İdman Nazirliyinin nəşri.- Bakı, 2009.- 256 s.

Bədən tərbiyəsi və idman-tərbiyənin və sağlamlığın möhkəmləndirilməsində mühüm amildir [Mətn]: Elmi əsərlərin mövzulaşdırılmış məcmuəsi / Azərbaycan Respublikası Dövlət Bədən Tərbiyəsi və İdman Komitəsi; Azərbaycan Dövlət Bədən Tərbiyəsi İnstitutu birinci bölmə.- Bakı : Azərb.DETİ , 1994.- 171 s.

Əliyev, A. Bədən tərbiyəsi və idman tarixi [Mətn]: Ali məktəblər üçün dərslik /A.Əliyev, D.Quliyev; Red.: S.Allahverdiyev, S.Hüseynov; Rəyçilər: S.Onullahi, S.Əsədov, E.Acalov.- Bakı: AzDBTİA, 2005.-35 s.

Əliyev, A. Bədən tərbiyəsi və idmanın idarə edilməsi və iqtisadiyyatı [Mətn]: Dərslik /A. Əliyev p.e.n., dos., V. Əliyev, Ə. Qasimov; Rəyçilər: X. Qurbanov, D.Quliyev, E.Acalov; İxtisas red.: R.F.Quliyev; Red.: S.Hüseynov.- Bakı: AzDBTİA, 2005.- 228 s.

Əliyev, A.Ə. Bədən tərbiyəsi və idman hərəkətinin idarə edilməsi [Mətn] /A.Ə. Əliyev, A.Y. Əsgərov, A.K. Qurbanov.- Bakı: ABU, 2006.- 220 s.

Əsgərov, İ. H. Bədən tərbiyəsi və idman məşğələlərində yuxarı sinif şagirdlərinin vətənpərvərlik tərbiyəsi [Mətn]: ped. e. n. al. dər. iddiası üçün təq. ol. dis: 13.00.01. /İ. H. Əsgərov; Azərb. Resp.Təhsil Problemləri İnstitutu.- Bakı , 2003.- 135 s.

Gözəlov, F. Bu günün və gələcəyin dünya çempionu [Mətn] /F.Gözəlov; Red.: B. İbrahimov .-Bakı : [EMK] , 2007.- 64 s.

Heydər Əliyev və Azərbaycan idmanı [Mətn]: Sənəddi publisistika /Azərbaycan Respublikası Gənclər və İdman Nazirliyinin nəşri.- Bakı, 2004.-160 s.

Heydər Əliyev və Azərbaycanda Olimpiya Hərəkəti [Mətn] /Layihənin rəhbəri. İ.Əliyev; Müəlliflər. Ç.Hüseynzadə, C.Rəhmanov.- Bakı , 2002.- 43 s.

Hüseynov, S. Kamandan oxatma [Mətn]: Dərs vəsaiti /S. Hüseynov, N. Hüseynov.- Bakı: Nağıl evi, 2002.- 157 s.

İki dəfə vətən müharibəsi qəhrəmanı, general Həzi Əhəd oğlu Aslanovun xatirəsinə həsr olunmuş cüdo güləşi üzrə ənənəvi beynəlxalq turnirin proqramı [Mətn]: 13-16 sentyabr 1993-cü il. İdman oyunları sarayı /Bakı şəhər İcra hakimiyyəti başçısı aparatının bədən tərbiyəsi və idman komitəsi.- Bakı, 1993.-12 s.

Klassik güləşmə üzrə yarışların təşkili və keçirilməsi [Mətn]: Metodik göstəriş /Tərt. ed. Z. Məlikov, D. Quliyev, N. Məcidov; Elmi red. S.D.Qurbanova, K.S.Əliyev .- Bakı, 1990.- 43s.

Quliyev, D.Q. Azərbaycan ulduzları olimpiya oyunlarında [Mətn]: 1952-1996 /D. Quliyev; Azərbaycan Dövlət Bədən Tərbiyəsi İnstitutu.- Bakı : İşıq , 1996.- 64 s.

Nəcəfova, S.Ə. Gözəlliyə doğru [Mətn]: bibliografiya /tərt. ed. S.Ə. Nəcəfova; red. A.Ü. Hüseynov; Azərb. SSR Mədəniyyət Nazirliyi, F. Köçərli ad. Azərb. Resp. Uşaq Kitabxanası Elmi-metodika şöbəsi.- Bakı: [s.n.], 1973.- 41, [2] s.

10 il öncə başlanan yol [Mətn] :Sənədli publisistika /Azərbaycan Respublikası Gənclər və İdman Nazirliyinin nəşri.- Bakı, 2007.- 256 s.

Prezident İlham Əliyev və idmanımızın 5 ili [Mətn] :Sənədli publisistika /Azərbaycan Respublikası Gənclər və İdman Nazirliyinin nəşri.-Bakı, 2008.-124s.

Uğurlarımızla liderlik [Mətn] /Azərbaycan Respublikası Dövlət Neft Şirkəti Sosial İnkişaf İdarəsi; “Neftçi” İdman-Sağlamlıq Mərkəzi.- Bakı, 2007.-40 s.

Məqalələr

Cəfərov, E. Azərbaycan güləşinin böyük uğuru [Mətn]: London Olimpiadasında ölkəmizə ilk gümüş medalı qazandıran

Rövşən Bayramovun karyerası qələbələrlə zəngindir /Elçin Cəfərov //Azərbaycan.- 2012.- 8 avqust.- S. 1.

Cəfərov, E. Bürünc medallı idmançılarımız [Mətn] :XXX London Yay Olimpiya Oyunları /Elçin Cəfərov //Azərbaycan.- 2012.- 12 avqust.- S. 4.

Cəfərov, E. Londonda daha bir qələbə [Mətn]:Güləşçi Azərbaycan Prezidenti Heydər Əliyev Beynəlxalq Boks Federasiyasının rəhbərini qəbul etmişdir [Mətn] /AzərTac //Xalq qəzeti.-1995.- 26 dekabr.- S. 3.

Cəfərov, E. Mariya Stadnik ölkəmizə ikinci gümüş medalı qazandırdı [Mətn] / Elçin Cəfərov //Azərbaycan.- 2012.- 10 avqust.- S.1.

Cəfərov, E. Ölkədə idman yüksələn xətlə inkişaf edir [Mətn]: 2012-ci il-“İdman ili”dir /Elçin Cəfərov //Azərbaycan.- 2012.- 19 yanvar.- S. 4.

Əliyev, A.“Sumqayıt kuboku”futbol turnirinə start verildi [Mətn] / A. Əliyev // Azərbaycan.- 2012.- 31 yanvar.- S. 7.

Hüseynzadə, Ç. İdmançılar Prezident İlham Əliyevə, xalqımıza böyük bir hədiyyə etdilər [Mətn]: Londondan Bakıya zəfərlə /Çingiz Hüseynzadə, MOK-un vitse-prezidenti //Azərbaycan.- 2012.- 16 avqust.- S. 6.

Xalqın sağlamlığına dövlət qayğısı [Mətn] : Azərbaycan Prezidenti Heydər Əliyev Respublika Ailə Sağlamlıq Mərkəzinin açılışında iştirak etmişdir; Azərbaycan Prezidenti Heydər Əliyevin çıxışı /Azər Tac //Azərbaycan.- 1995.- 31 dekabr.- S. 1-2.

2012-ci ilin Azərbaycanda “İdman ili” elan olunması çox əlamətdar hadisədir [Mətn]: Azərbaycan Respublikası gənclər və idman nazirinin müavini İsmayıl İsmayılov //İki sahil.- 2012.-1 fevral.-S.10.

İsayev, X. Gələcəkdə bizi daha böyük nailiyyətlər gözləyir [Mətn]:Londondan Bakıya zəfərlə /Xəzər İsayev, MOK-un vitse-prezidenti //Azərbaycan.- 2012.- 16avqust.- S. 6.

İsayev, X. Prezident İlham Əliyev Azərbaycanı yeni-yeni zəfərlərə aparır [Mətn] /Xəzər İsayev, Azərbaycan Respublikası Milli Olimpiya Komitəsinin vitse-prezidenti, əməkdar bədən tərbiyəsi və idman xadimi //Xalq qəzeti.- 2007.- 1 dekabr.- S. 4.

İsmayılov, E. Dünya idman jurnalistlərinin 77-ci konqresi Bakıda keçiriləcək [Mətn]: 2012-ci il idman ilidir /Eldar İsmayılov, AİJA prezidenti,UEPS İcraiyyə Komitəsinin və Azərbaycan Milli Olimpiya Komitəsinin üzvü //Azərbaycan.- 2012.- 18 yanvar.- S. 8.

Mehdiyev, A. Afərin, pəhləvanlar! [Mətn]:Güləşçilərimiz ölkəmizə bir gündə iki qızıl medal qazandırdılar /Allahverdi Mehdiyev // Azərbaycan.- 2012.- 12 avqust.- S. 1.

Mehdiyev, A. Milli olimpiya hərəkatı tarixində yeni səhifə [Mətn]: İdmançılarımız XXX Yay Olimpiya Oyunlarında böyük uğura imza atdılar / Allahverdi Mehdiyev//Azərbaycan.- 2012.- 15 avqust.- S. 4.

Sadıqov, B. Zəhmət, etimad və məsuliyyət [Mətn]: Azərbaycan idmançıları XXX London Yay Olimpiya Oyunlarında /Bəxtiyar Sadıqov //Azərbaycan.- 2012.- 14 avqust.- S.1; 3.

Tofik Bəhramov adına Respublika Stadionu əsaslı təmir və yenidənqurmada sonra istifadəyə verilmişdir [Mətn]: Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev açılış mərasimində iştirak etmişdir /Azər TAc //Azərbaycan.- 2012.- 17 avqust.- S.1.

Rus dilində

О награждении волейбольного клуба «Рабита»: Распоряжение Президента Азербайджанской Республики; Баку, 18 октября 2011 года [Текст] /И.Алиев //Бакинский рабочий.- 2011.- 19 октября. - С. 2.

О строительстве в городе Баку Дворца водного спорта: Распоряжение Президента Азербайджанской Республики; Баку,

30 августа 2012 года [Текст] /И.Алиев //Бакинский рабочий.-2012.- 31 августа. - С. 1.

Об объявлении 2012 года в Азербайджанской Республике Годом спорта Распоряжение Президента Азербайджанской Республики; Баку, 16 января 2012 года /И.Алиев //Бакинский рабочий .-2012.- 17 января. - С. 3.

Психология физической культуры и спорта [Текст]: учебник для студ. высш. учебных зав., обуч. по спец. “Физическая культура и спорт” /А. В. Родионов (под ред.) и др. ; рец. Г. Д. Бабушкин, Ю. К. Стрелков, В. И. Панов.- Москва :Академия, 2010.- 365 с.

Харрис, Мойра С. Верховая езда [Текст] /М.С.Харрис, Лиз Клегг; Пер. И.М.Песков; Ред. П.М.Волцит.-Москва: АСТ Астрель, 2007.-344 с.

Азад Рагимов: “Координационная комиссия довольна подготовкой к Европейским играм 2015 года в Баку”[Текст]//Эхо.-2013.- 1 мая. - С. 1.

АзерТАдж. В Баку открыты административное здание, волейбольная площадка волейбольного клуба “Азерйол” и отель “Азерйол”: В церемонии открытия принял участие Президент Азербайджана Ильхам Алиев [Текст] //Бакинский рабочий.-2012. - 22 декабря. - С. 1-2.

АзерТАдж. Президент Ильхам Алиев: “Наши паралимпийцы высоко подняли флаг Азербайджана” [Текст] //Бакинский рабочий .-2012. - 15 сентября. - С. 1-2.

Алиев, Э. Суперрезультат азербайджанской акробатики Наша женская пара завоевала на чемпионате Европы полный комплект медалей [Текст] /Э. Алиев //Каспий .-2009. - 6 октября . - С.1.

В Мингечавире стартовал чемпионат Азербайджана по гребле [Текст] //Ежедневные новости .-2010. - 23 апреля. - С. 16.

Героям спорта - слава!: Президент Ильхам Алиев вручил олимпийским чемпионам Тогрулу Аскерову и Шарифу Шарифову ордена НОК Азербайджана. [Текст] //Азербайджанские известия.-2012.- 20 декабря.- С.1.

Президент Ильхам Алиев: “Через несколько лет в каждом районном центре, в каждом городе будут созданы современные олимпийские объекты” [Текст] /И.Алиев //Бакинский рабочий .- 2012.- 19 декабря.- С. 1-3.

Состоялась презентация двухтомника: “Олимпийское движение в Азербайджане: всегда на высоте” [Текст] //Бакинский рабочий .-2013. - 26 февраля. - С. 3-4.

İnternetdə

www.anl.az.

www.anspress.com

www.azerbaycan-news.az.

www.azwikipedia.org.

www.bakupost.az.

www.deyerler.org.

www.edu.gov.az.

www.e-qanun.az.

www.ganclik.az.

www.idman.com.az.

www.librari.aliyev-heritage.org.

www.president.az.

www.respublica-news.az.

www.ses-news.az.

www.xeberler.az.

Mündəricat

Giriş.....	3
Azərbaycanda idmanın tarixinə qısa baxış.....	4
İdmanın inkişafına dövlət qayğısı.....	10
İdmanın təbliği ilə əlaqədar kitabxanaların qarşısında duran vəzifələr.....	17
Əlavə.....	29
Ədəbiyyat.....	34

İdmanın təbliğində kitabxanaların iştirakı

(metodik vəsait)

Nəşriyyat redaktoru: Mehriban Cəfərova

Ünvan: AZ-1000 Bakı ş., Xaqani küç. 29

E-mail: contact@anl.az

URL: www.anl.az

M.F.Axundov adına Azərbaycan
Milli Kitabxanasının mətbəəsində
ofset üsulu ilə çap olunmuşdur.

Sifariş: 23

Çapa imzalanmışdır: 28.06.2013

Tirajı: 150

Pulsuz